

Rivalda 72-73

Öt történelmi dráma és három egyéb kategóriába sorakoztatható színpadi mű, amit a Rivalda '72-'73 az ideí könyvhéten a kezünkbe adott.

E hézagpótló sorozat, ha nem is teljességében öleli fel egy-egy évad új magyar színpadi alkotásait, mindenesetre jellemző keresztmetszetet nyújt a törekvések irányát és minőségét illetően. A '72-'73-as Rivalda például arra a határozott következtetésre vezérel el olvasóját, hogy a szerzők zöme még mindig szívesebben és biztonságosabban mozog a történelmi távlatok ülepedettebb terepén, határozottabban és horizontot betekintőbben épít hidat onnan mondandói számára hozzánk, mint jelenünk mozgásban, változásokban bővelkedő társadalmi talajáról.

Egy mű értékének természetesen nem meghatározója a kor, amelybe az író mondandóját helyezi, a történelem példái nagyon is időszerűek lehetnek, de a jelen sajátos problematikájának, történéseinek, politikai, gazdasági, szellemi törekvéseinek művészi erejű és hitelű ábrázolása ugyancsak nem nélkülözhető színpadainkon. S legalább olyan izgalmas írói feladat.

Ez utóbbi, a kötetben a lényegesen kevesebb közül a legfigyelemreméltóbb két-ségkívül **Kertész Ákos: Névnep** című komédiája, melyben az író erkölcsi, morális

magatartásformákat ütköztet meg – groteszk helyzetekben is rendkívül célratorően, egy családi keretből társadalmi méretűre bontakoztatva.

Nem éppen szerencsés választás volt viszont **Fekete Sándor: Akar-e ön író lenni? avagy a Herkules Akadémia** című pamflettjének besorolása a kötetbe. Fekete valami egészen sajátos summázást ad életünk számos megnevezett vagy sejtett személyéről, művekről és irányzatokról az érvényesülés benderoszkáros lehetőségeiről. Alig hihető, hogy honi irodalmi berkeink olyan süppedékes mocsaraktól bűzlenének, ahogyan azt Fekete Sándor „hőse” körömszakadtig bizonygatja nekünk, s azt sem, hogy egy viszonylagosan szűk társadalmi csoport esetleges, feltételezhető pozicionális csatározásai, csip-csup intrikái olyan közérdekűlődsre tarthatnának számot, hogy a Rivalda teret engedjen részére. Ezt látszik erősíteni az a tény is, hogy a dramatizált eszmefuttatás színpadot csak stúdiókeretek között kapott a Thália Színházban.

A történelmi tablók és portrék sorát a kötetben **Darvas József: Hunyadija** vezeti be. A mű legszembetűnőbb gyengéje, hogy híján van annak a roppant emberi és társadalmi konfliktusnak, amely Hunyadi útját és cselekedeteit történelmileg megszabta. A konfliktusokat az író mindvégig kiszabású civódásokkal helyettesíti, hőse nem mennyet-földet döngető, csak kardot zörrentő; fizikai és pszichikai cselekmény helyett epika uralja a színpadot.

Modernebb vonalvezetésű, drámaiságban sem szűkölködő történelmi portrét nyújt a kötetben **Eörsi István: Széchenyi és az árnyak** című színműve. A dialógusok költőisége és gondolati árnyaltsága, gazdagsága jó lendítőereje az eseményeknek, s a végkifejlet hibátlan dramaturgiai konstrukció eredményeként következik be.

Illyés Gyula Dózsa-drámája, a **Testvérek** véleményem szerint mögötte marad a legjobb Illyés-drámáknak. Úgy érzem, alaposabbá, feszesebbé tehetné a művet, célratoróbbá a jellemeket, mert némelyütt gondolati önisméltésbe keverednek, s ez egyes jeleneteket hosszadalmassá tesz. Egy azonban kétségtelen: a drámából költő szól hozzánk, a mű nyelvi szépsége lenyűgöző, színpadra figyelést követelő.

Szívesen olvastam újra **Maróti Lajos: Az utolsó éjszaka** című, Giordano Brunóról és koráról szóló, ugynevezett abszolút történelmietlen játékát – melyre sokan emlékezhetünk a Nemzeti Színház előadásában, s Avar István játékában –, **Németh László Gandhiját**, melyet a Thália Színház játszott, és érdekes vállalkozás a **Gyurkó László**-adaptációk sorában **A búsképű lovag Don Quijote de la Mancha szörnyűségei kalandjai és gyönyörűségei halála**

A Rivalda 72–73 drámagyűjteménye minden tapasztalatával értékes folytatás abban a sorban könyvespolcunkon, ahol a sorozat egyszerűségében is tetszetős köteteknek adunk helyet.

(Magvető, 1974.)

Barna Tibor